

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Riktlinje för systematiskt brandskyddsarbete

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2020:386

Dokumentet är beslutat av: Kommunstyrelsen

Dokumentet beslutades den: 30 november 2020

Dokumentet gäller för: Botkyrka kommuns nämnder och förvaltningar

Dokumentet gäller: Tillsvidare

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentansvarig är: Kommunstyrelsen

För revidering av dokumentet ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kommunledningsförvaltningen

Relaterade dokument: Brandskyddspolicy för Botkyrka kommun (KS/2020:386)

Innehållsförteckning

Riktlinje för systematiskt brandskyddsarbete	1
Strategi	1
Program.....	1
Plan	1
Policy	1
Riktlinjer	1
Regler	1
Riktlinje för systematiskt brandskyddsarbete	4
Inledning.....	4
Syftet med systematiskt brandskyddsarbete (SBA)	4
Omfattning.....	4
Spridning av riktlinjen	4
Gränsdragningslista.....	4
Tillsyn	5
Incident- och skaderapportering	5
Brandskyddsorganisation	5
Organisation och ansvar	6
Organisation per objekt – generell.....	6
Nämnd	7
Förvaltningsdirektör.....	7
Brandskyddsansvarig	7
Verksamhetsansvar	7
Fastighetsägaransvar	7
Funktion och grupper	8
Samordnare.....	8
Brandskyddskontrollant	8
Fastighetsförvaltare	8
Föreståndare för brandfarlig vara	8
Anläggningsskötare brandlarm.....	9
Incident- och skaderapporteringsansvarig	9
Medarbetare	9
Brandskyddsforum.....	9
Beredskapsorganisation (verksamhetsansvar)	10
Årshjul för systematiskt brandskyddsarbete (SBA)	11
Brandskyddsorganisation	11
Bilaga 1: Organisation per objekt – skola	14
Bilaga 2: Organisation per objekt – kommunhus	15
Bilaga 3: Utrymningsorganisation per objekt – kommunhus	15

Riktlinje för systematiskt brandskyddsarbete

Inledning

Riktlinjen för systematiskt brandskydd beskriver mer detaljerat hur brandskyddsarbetet i kommunen ska bedrivas. Riktlinjen:

- Ska läsas tillsammans med brandskyddspolicyn för Botkyrka kommun.
- Finns som stöd när det mer verksamhetsanpassade brandskyddsarbetet tas fram och implementeras.
- Redogör både för ansvar och vilka roller som behövs för att bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete samt vilka andra arbetsmoment som krävs för ett systematiskt arbete.

Syftet med systematiskt brandskyddsarbete (SBA)

SBA syftar i första hand till att förebygga bränder och i andra hand till att minska konsekvenserna om brand uppstår. Det förebyggande brandskyddsarbetet är strukturerat och inte personberoende.

Omfattning

Riktlinjen beskriver SBA på ett övergripande plan och dokumentet är mer konkret än kommunens brandskyddspolicy. Riktlinjen omfattar samtliga nämnder och förvaltningar som kan använda riktlinjen som stöd i sitt arbete med SBA. Varje nämnd och förvaltning kommer behöva ta fram egna dokument, regler och liknande för att till fullo kunna anpassa brandskyddsarbetet till respektive verksamhet. Ytterligare information och stöd i brandskyddsarbetet går att hitta på kommunens intranät.

Dokumentet kan även vara ett stöd i de fall kommunen endast bedriver verksamhet i en byggnad eller endast är fastighetsägare. I dessa fall är det av extra vikt att gränsdragningslistan mellan hyresvärden och hyresgästen som redogör ansvarsförhållanden är tydlig.

Spridning av riktlinjen

Kommunstyrelsen ansvarar för att informera om och implementera riktlinjen. Övriga nämnder ansvarar för att riktlinjen tillämpas i den egna verksamheten.

Gränsdragningslista

Dokumentet visar ansvarsfördelningen mellan hyresvärden och hyresgästen, i detta fall den som bedriver verksamhet i en byggnad och den som äger byggnaden. Gränsdragningslistan är en del av hyresavtalet.

Tillsyn

Det är räddningstjänsten som utför tillsyn på kommunala verksamheter. Hur ofta tillsyn görs beror på vilken typ av verksamhet som bedrivs och hur bra brandskyddet är. Vad som granskas vid tillsyn är anpassat till vilken typ av byggnad det rör sig om samt vilken typ av verksamhet som bedrivs i byggnaden. Under tillsyn granskas bland annat:

- den skriftliga dokumentationen av brandskyddet
- att dokumentationen är tydlig på ett sådant sätt att berörda kan redogöra för verksamhetens brandskydd
- om fastighetsägaren och verksamheten har tillräcklig kunskap om objektets¹ risker och dess brandskydd
- om det finns förutsättningar för nödvändigt underhåll av brandskyddsåtgärderna
- om medarbetarna har tillräcklig utbildning gällande brandskydd och har förutsättningar att agera vid ett nödläge
- om tillräckliga rutiner kopplat till brandskydd och agerandet vid nödläge finns.
- om brandfarliga varor finns samt om tillstånd och rutiner kopplat till dessa finns

Vid tillsyn ska representanter för både fastighetsägaren och verksamheten finnas närvarande. Deltagarna ska ha utpekat ansvar och mandat gällande brandskyddsarbetet och lämpligen deltar brandskyddsansvarig vid tillsynen.

Incident- och skaderapportering

Det är viktigt att incidenter och tillbud rapporteras, på så vis kan dessa hanteras, åtgärdas och följas upp. Rapporteringen ska ske i det av kommunen använt systemet.

Brandskyddsorganisation

Brandskyddsorganisation ska byggas utefter både fastighetsägarens och verksamhetsägarens ansvar. Fastighetsägaren ansvarar för det byggnadstekniska brandskyddet som utrymningsvägar, skyltar, till- och frångänglighet. Begreppet frångänglighet handlar om att personer med funktionsnedsättning på ett självständigt, tryggt och säkert sätt kan utrymma eller sätta sig i säkerhet. Verksamhetens organisation ska byggas i två delar. Den ena delen är en kontrollfunktionsdel som säkerställer bland annat utbildningsbehov och rutiner kring egenkontroll och uppföljning. Den andra delen är en beredskapsorganisation som är tränad att ingripa vid brand och annan fara. Det är av vikt att organisationen är anpassad till verksamheten. Enligt brandskyddspolicyn för Botkyrka kommun är det respektive nämnd som är ansvarar för att en anpassad brandskyddsorganisation inrättas.

¹ Med objekt menas i denna riktlinje både byggnaden/anläggningen och verksamhetens brandskydd.

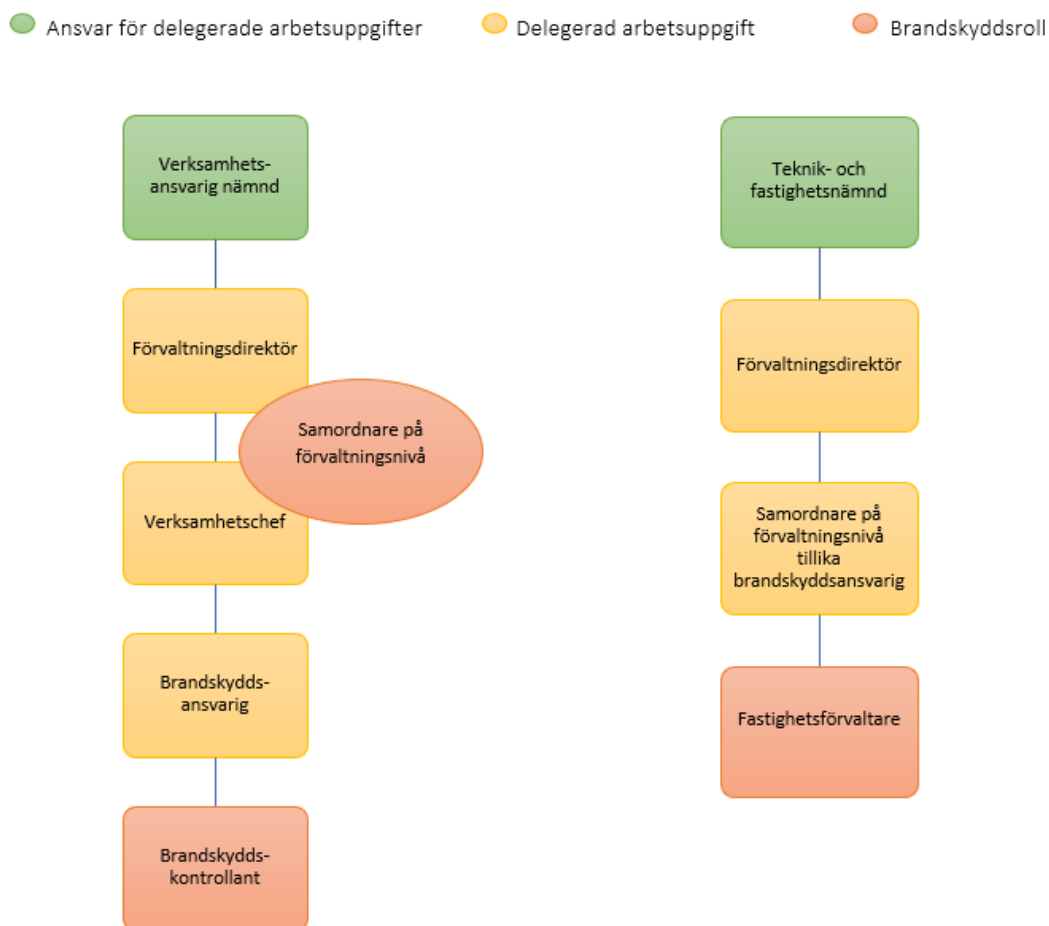
Organisation och ansvar

Organisation per objekt – generell

Nämnden bär alltid det yttersta ansvaret för det systematiska brandskyddsarbetet. Ansvaret kan inte delegeras vidare men arbetsuppgifterna som brandskyddsarbetet innebär kan delegeras till förvaltningen. I gränsdragningslistan framgår det vem som är ansvarig för vad i brandskyddet.

Bilden nedan är en illustration över hur brandskyddsorganisationen kan se ut för verksamheten och fastighetsägaren. På kommande sidor beskrivs organisationen mer utförligt, använd bilden som stöd.

Brandskyddsorganisation

Bilden visar brandskyddsorganisationen för verksamheten och fastighetsägaren. Fler exempel finns i bilaga 1 och 2.

Nämnd

Enligt lag är det varje nämnd som bär det yttersta ansvaret för efterlevnaden av lagen samt det systematiska brandskyddsarbetet (SBA). Nämnden ska säkerställa att det i skälig omfattning hålls utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka. I övrigt ska nämnden vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Nämnden har det yttersta ansvaret att säkerställa att frångängligheten är säkrad, det vill säga att personer med funktionsnedsättning självständigt kan utrymma på ett tryggt och säkert sätt. Ansvaret för brandskyddsarbetet kan inte delegeras vidare men arbetsuppgifterna kan delegeras till en förvaltning. Respektive nämnd ansvarar för att delegationsordningen är uppdaterad och anpassad till brandskyddsarbetet.

Förvaltningsdirektör

Förvaltningsdirektören ansvarar för att förvaltningen planerar det systematiska brandskyddsarbetet samt säkerställer att det finns tillräckliga resurser för att införa, driva och förbättra ett säkert brandskydd i de egna verksamheterna samt i ägda fastigheter.

Brandskyddsansvarig

Verksamhetsansvar

Verksamhetens brandskyddsuppgifter delegeras av förvaltningsdirektören till den som ansvarar för en verksamhet, ofta via en verksamhetschef eller person med liknande befattning. Denne har i uppgift att säkerställa att det finns en organisation som har kompetens och resurser för att fullfölja verksamhetens ansvar för brandskyddet. Den som är brandskyddsansvarig har i uppgift att planera, samordna och följa upp brandskyddsarbetet samt underhålla/uppdatera dokumentationen som ligger inom ansvarsområdet. Arbetet måste anpassas så frångänglighetsperspektivet beaktas, vilket exempelvis innebär att rutiner och övningar anpassas. Brandskyddsansvarig ska också säkerställa att brandskyddskontroller och eventuella åtgärder genomförs samt rapportera till samordnaren vid incidenter/tillbud. Samordnaren får då övergripande kunskap om förvaltningens brandskyddsincidenter.

Fastighetsägaransvar

Fastighetsägarens brandskyddsuppgifter delegeras från förvaltningsdirektör till lämplig funktion, exempelvis medarbetare som innehar ett ansvar för tekniskt brandskydd. Denne har i uppgift att säkerställa att det finns en organisation som har kompetens och resurser för att fullfölja fastighetsägarens ansvar för brandskyddet. Denne har i uppgift att planera, samordna och följa upp brandskyddsarbetet samt underhålla/uppdatera dokumentationen som ligger inom ansvarsområdet. Arbetet måste anpassas så frångänglighetsperspektivet beaktas, vilket exempelvis innebär att rutiner och övningar anpassas. Brandskyddsansvarig ska också tillse att revision/uppföljning av det systematiska

brandskyddsarbetet genomförs samt rapportera till samordnaren vid incidenter/tillbud. Denne är kravställare till fastighetsförvaltaren. Fastighetsägarens ansvar gentemot verksamheten regleras i en gränsdragningslista, i listan framgår det vilken part som ansvarar för respektive del i brandskyddet.

Funktion och grupper

Samordnare

Samordnarens uppgift är att samordna det övergripande brandskyddsarbetet inom en förvaltning samt delta i brandskyddsarbetet på kommunnivå som leds av samordnaren på kommunledningsförvaltningen. I denna uppgift ingår det att sköta den samlade administrationen gällande SBA, stötta i framtagandet av gemensamma rutiner, checklistor och annat som kan vara gemensamt för förvaltningens brandskyddsarbete.

Brandskyddskontrollant

I de fall brandskyddsansvarig för en verksamhet inte har möjlighet att utföra brandskyddsuppgifterna kan en brandskyddskontrollant utses. Denna måste ges rätt förutsättningar för sitt uppdrag och kontrollantens uppgift är att genomföra kontroller enligt uppgjord egenkontrollplan. Vilken funktion denne har i sitt ordinarie arbete har mindre betydelse, det viktiga är att personen är lämplig som brandskyddskontrollant. Fel och brister som upptäcks under den dagliga driften samt under brandskyddskontroll ska rapporteras till brandskyddsansvarig per verksamhet.

Fastighetsförvaltare

Fastighetsförvaltaren tillser genom hyreskontraktet att hyresgästen tillika verksamhetsansvarig får tillgång till gränsdragningslista gällande det systematiska brandskyddsarbetet. Fastighetsförvaltaren genomför årlig revision/uppföljning av det systematiska brandskyddsarbetet tillsammans med fastighetsägarens brandskyddsansvarig.

Föreståndare för brandfarlig vara

För att få hantera och förvara brandfarliga varor yrkesmässigt behövs tillstånd. Om tillstånd behövs beror dels på vilken verksamhet som bedrivs, dels på hur stor mängd brandfarliga varor som hanteras. Exempelvis kan gasol, vätgas, bensin och spolarvätska klassas som brandfarlig vara. Tillstånd söks hos räddningstjänsten. Det ska alltid finnas minst en föreståndare och en ställföreträdande föreståndare för hantering av brandfarliga varor, dessa ska anmälas till räddningstjänsten. Brandskyddsansvarig är ansvarig för att ordinarie och ställföreträdare föreståndare tillsätts och att dessa har rätt förutsättningar för sitt uppdrag.

Anläggningskötare brandlarm

Kommunens anläggningskötaruppgifter hanteras av utpekade funktioner på Teknik- och Fastighetsförvaltningen. Anläggningskötare ansvarar för brandlarmets funktionalitet.

Incident- och skaderapporteringsansvarig

Denne har i uppgift att rapportera incidenter/tillbud/skador som uppkommer i samband med brandskyddsarbetet. Detta ska rapporteras i det av kommunen anvisade systemet för rapportering av tillbud och skador samt det systematiska brandskyddsarbetet. Brandskyddsansvarig ansvarar att uppgiften tilldelas till lämplig funktion, exempelvis brandskyddskontrollant eller fastighetsförvaltare.

Medarbetare

Samtliga medarbetare har ett egenansvar och ska ha kännedom om förebyggande brandskydd, alarmering och utrymning samt kunskap för att kunna ingripa vid nödläge. Detta fås genom utbildning som anpassas till respektive verksamhet och medarbetarens arbetsuppgifter. Medarbetare har i ansvar att rapportera tillbud och brister i brandskyddet till brandskyddsansvarig. Brandskyddsansvarig är ansvarig för att samtliga medarbetare tillgodoser sig kunskapen.

Brandskyddsforum

Forum för medarbetare med utpekat ansvar för brandskyddsfrågor kan utbyta erfarenheter och lyfta frågor. Forumet leds av funktion som arbetar med brandskydd på kommunledningsförvaltningen.

Beredskapsorganisation (verksamhetsansvar)

Utrymningsorganisation

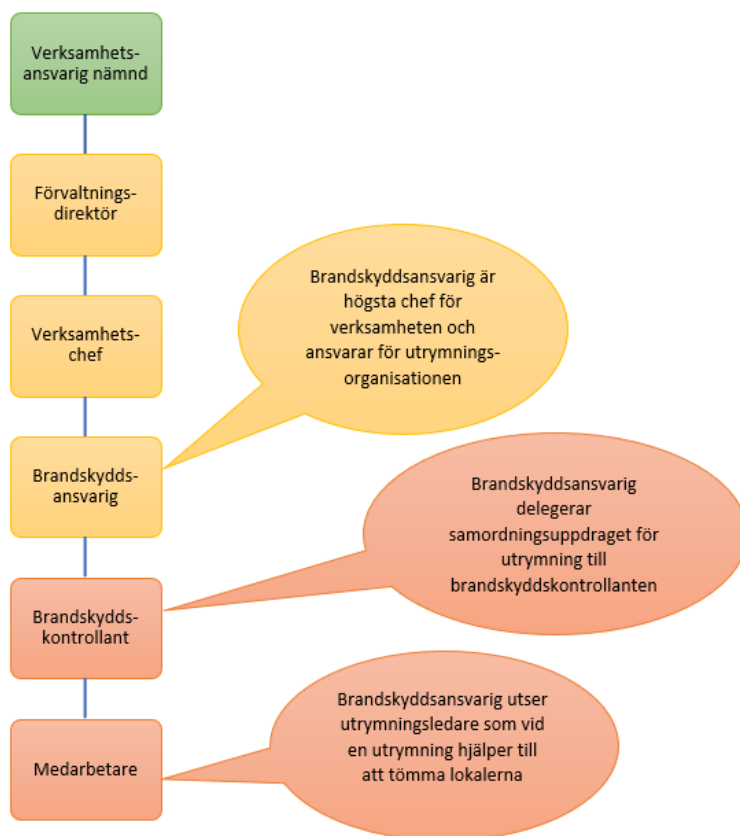
Utrymningsorganisationen kan med fördel byggas på brandskyddsorganisationens kontrollfunktionsdel. Verksamhetens brandskyddsansvarig ansvarar för utrymningsorganisationen och brandskyddskontrollanten är samordnare för utrymning. I många verksamheter behöver utrymningsledare tillsättas för att hjälpa till vid en utrymning och för att säkerställa att lokalerna utryms. Brandskyddsansvarig ansvarar för att en utrymningsorganisation etableras, att rutiner för utrymningsförfarandet tas fram samt rutiner för hur verksamheten återgår efter att nödsituationen är hanterad.

Inrymningsorganisation

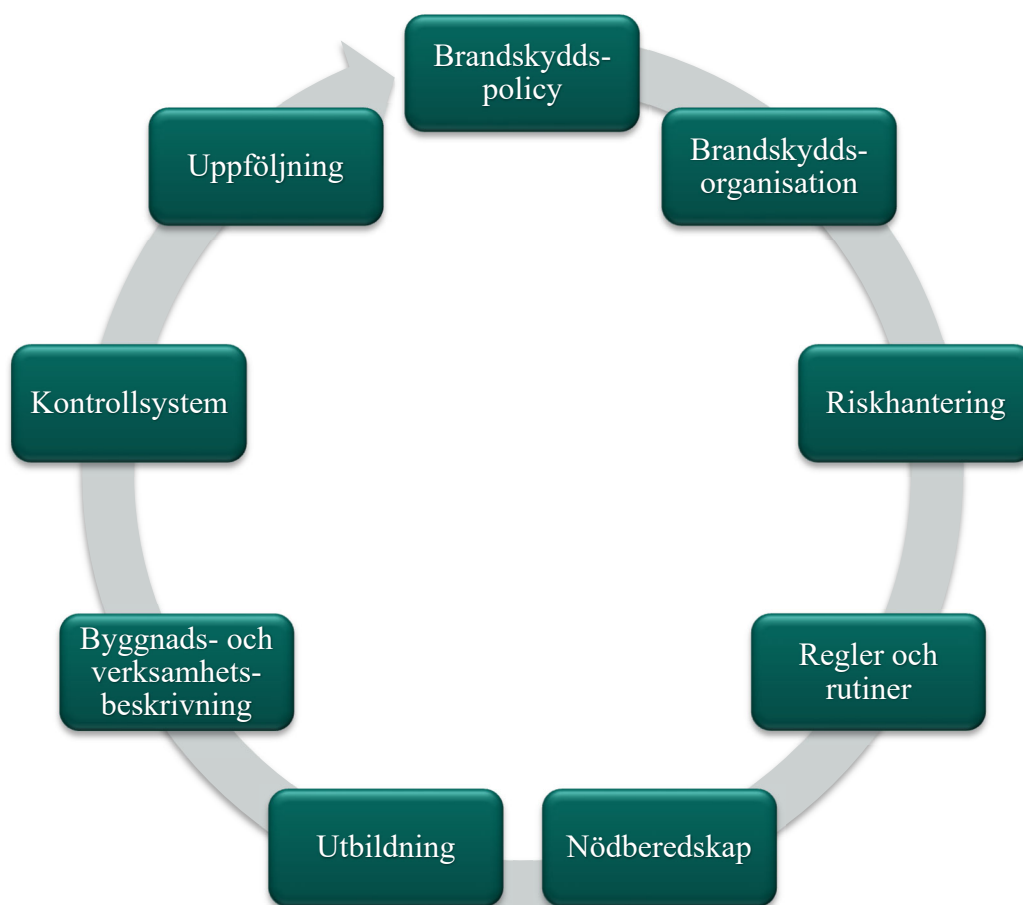
Inrymningsorganisationen kan med fördel byggas på utrymningsorganisationen. Skillnaden mellan utrymning och inrymning är var hotet befinner sig. Vid inrymning är det mer lämpligt att sätta sig och andra i säkerhet inomhus än att lämna lokalen/platsen. Brandskyddsansvarig ansvarar för att en inrymningsorganisation etableras, att rutiner för inrymningsförfarandet tas fram samt rutiner för hur verksamheten återgår efter att nödsituationen är hanterad.

Utrymningsorganisation

● Ansvar för delegerade arbetsuppgifter ● Delegerad arbetsuppgift ● Brandskyddsroll

Årshjul för systematiskt brandskyddsarbete (SBA)

Brandskyddspolicy

Brandskyddspolicyn ska revideras en gång per mandatperiod eller om behov uppstår. Policyn visar viljeriktningen för brandskyddsarbetet. Kommunstyrelsen ansvarar för framtagandet och revidering av brandskyddspolicyn. Respektive nämnd ansvarar för att brandskyddspolicyn efterlevs.

Brandskyddsorganisation

Brandskyddsorganisation ska byggas utefter både fastighetsägarens och verksamhetens ansvar. Fastighetsägaren ansvarar för det byggnadstekniska brandskyddet som utrymningsvägar, skyltar, till- och frångänglighet. Begreppet frångänglighet handlar om att personer med funktionsnedsättning på ett självständigt, tryggt och säkert sätt kan utrymma eller sätta sig i säkerhet. Verksamhetens organisation ska byggas i två delar. Den ena delen är en kontrollfunktionsdel som säkerställer bland annat utbildningsbehov och rutiner kring egenkontroll och uppföljning. Den andra delen är en beredskapsorganisation som är tränad att ingripa vid brand och annan fara. Det är av vikt att organisationen är

anpassad till verksamheten. Enligt brandskyddspolicyn för Botkyrka kommun är det respektive nämnd som är ansvarar för att en anpassad brandskyddsorganisation inrättas.

Riskhantering

Riskhantering ska göras per verksamhet för att identifiera risker och åtgärder. Respektive brandskyddsansvarig ansvarar för att riskhanteringen och eventuella åtgärder genomförs och dokumenteras.

Regler och rutiner

Baserat på identifierade risker ska de nu hanteras, åtgärdas och spridas så alla har god kännedom om de framtagna reglerna och rutinerna. Det kan vara regler och rutiner kring levande ljus eller kokplattor och kaffebryggare. Brandskyddsansvarig har i uppgift att se till att regler och rutiner tas fram och följs. Samordnaren på förvaltningen kan vara ett stöd i framtagandet av dokumenten, så dessa blir likvärdiga.

Nödlägesberedskap

Denna del syftar till att förbereda beredskapsorganisationen och samtliga som vistas i lokalerna på en nödsituation. En handlingsplan för att hantera en brand ska finnas med utgångspunkt *Rädda, varna, larma, släck, utrym*. Rutiner för hur agerandet vid återsamlingsplatsen ska se ut samt hur verksamheten återgår efter en nödsituation ska finnas. Beroende på verksamhet kan planer för tillfälliga lokaler och produktionsavbrott behövas. Brandskyddsansvarig har i uppgift att se till att rutiner tas fram och följs

Utbildning

Baserat på verksamheten och genomförd riskhantering identifieras utbildningsbehovet. Utbildningsplaneringen ska redogöra för vem som ska utbildas, vilken utbildning som är lämplig samt hur ofta utbildningen ska ske. Utbildningsplaneringen måste helt anpassas till den verksamhet som bedrivs. Brandskyddsansvarig är ansvarig för att en utbildningsplan tas fram och att samtliga medarbetare minst har utbildning i förebyggande brandskydd, alarmering och utrymning samt kunskap för att kunna ingripa vid nödläge.

Byggnads- och verksamhetsbeskrivning

Dokumentation som beskriver det byggnadstekniska brandskyddet samt verksamheten som bedrivs i lokalerna ska finnas dokumenterat. Vid egenkontrollronder, tillsyn och övningar är det bra att ha dokumentationen till hands. Dokumentationen bör finnas samlad. Dokumentationen bör om möjligt förvaras där den berörda verksamheten bedrivs och den ska finnas tillgänglig vid tillsyn. Den bör uppdateras regelbundet och vid behov. Nämnden som är ansvarig för fastighetens brandskydd är ansvarig för att ta fram den byggnadstekniska brandskyddsdokumentationen och nämnden som är ansvarig för verksamhetens brandskydd ansvarar för att dokumentationen som beskriver verksamheten tas fram.

Kontrollsystem

Denna del beskriver hur och när egenkontroller ska genomföras. Egenkontrollerna ska dokumenteras i det av kommunen anvisade systemet och egenkontrollerna kan utföras med hjälp av exempelvis checklistor. Checklistorna måste vara anpassade efter verksamheten och det byggnadstekniska brandskyddet. Egenkontroller ska göras av både den som är ansvarig för det byggnadstekniska brandskyddet och av den som är ansvarig för verksamhetens brandskydd. Vem som ska kontrollera vad framgår ansvarsfördelningen i gränsdragningslistan. Brandskyddsansvarig är ansvarig att egenkontroller genomförs och dokumenteras.

Uppföljning

Arbetet följs upp, utvärderas och vid behov förändras moment. Utgångspunkten är att arbetet ständigt ska förbättras. Uppföljningen bör ske årligen och vid uppföljningen ska varje moment i årshjulet gås igenom, även tillbudsrapporteringen ska ingå i uppföljningsarbetet. Samtliga som ingår i brandskyddsorganisationen och har uttalade ansvarsområden bör delta vid uppföljningen och resultatet ska dokumenteras och redovisas till respektive nämnd. Brandskyddsansvarig är ansvarig för att uppföljningen genomförs och samordnaren kan agera stöd i arbetet att identifiera förvaltningsövergripande behov av förändringar i brandskyddsarbetet.

Bilaga 1: Organisation per objekt – skola

Bilagan beskriver ett exempel på hur brandskyddet kan organiseras.

Ansvarsförhållandena mellan verksamhetsägaren och fastighetsägaren tydliggörs i gränsdragningslistan.

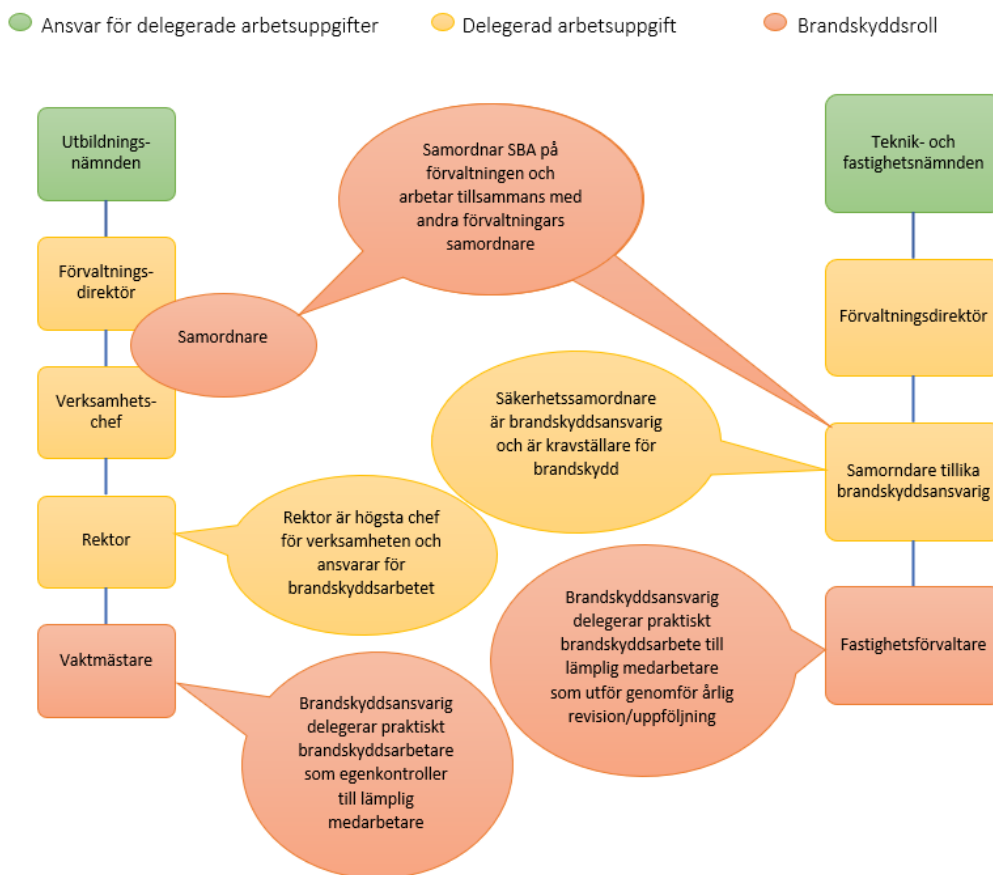
Verksamhet, till vänster i bilden nedan

Utbildningsnämnden delegerar brandskyddsansvaret till förvaltningsdirektören. Förvaltningsdirektören delegerar brandskyddsansvaret till en rektor via en verksamhetschef. Rektorn utser vaktmästaren till brandskyddskontrollant. Samordnaren samordnar brandskyddsfrågor på förvaltningen och deltar i brandskyddsforum.

Fastighetsägare, till höger i bilden nedan

Nämnd delegerar brandskyddsansvaret till förvaltningsdirektören. Förvaltningsdirektören delegerar brandskyddsansvaret till en medarbetare som innehar ett ansvar för tekniskt brandskydd. Vidare finns fastighetsförvaltare som har ansvar för att utföra årlig revision/uppföljning per fastighet. Samordnaren samordnar brandskyddsfrågor på förvaltningen och deltar i brandskyddsforum.

Brandskyddsorganisation

Bilaga 2: Organisation per objekt – kommunhus

Bilagan beskriver ett exempel på hur brandskyddet kan organiseras.

Ansvarsförhållandena mellan verksamhetsägaren och fastighetsägaren tydliggörs i gränsdragningslistan I de fall flera förvaltningar är verksamma i samma byggnad, liksom kommunhuset, måste en särskild brandskyddsorganisation inrättas. Brandskyddsdocumentation bör upprättas för varje enskild verksamhet. I dessa fall bör dessutom en sammanställning finnas över de sammantagna riskerna och det övergripande brandskyddet. I de fall flera verksamheter är verksamma i samma byggnad är det av extra vikt att ansvarsförhållandena är tydliga och kända för samtliga som vistas i lokalerna.

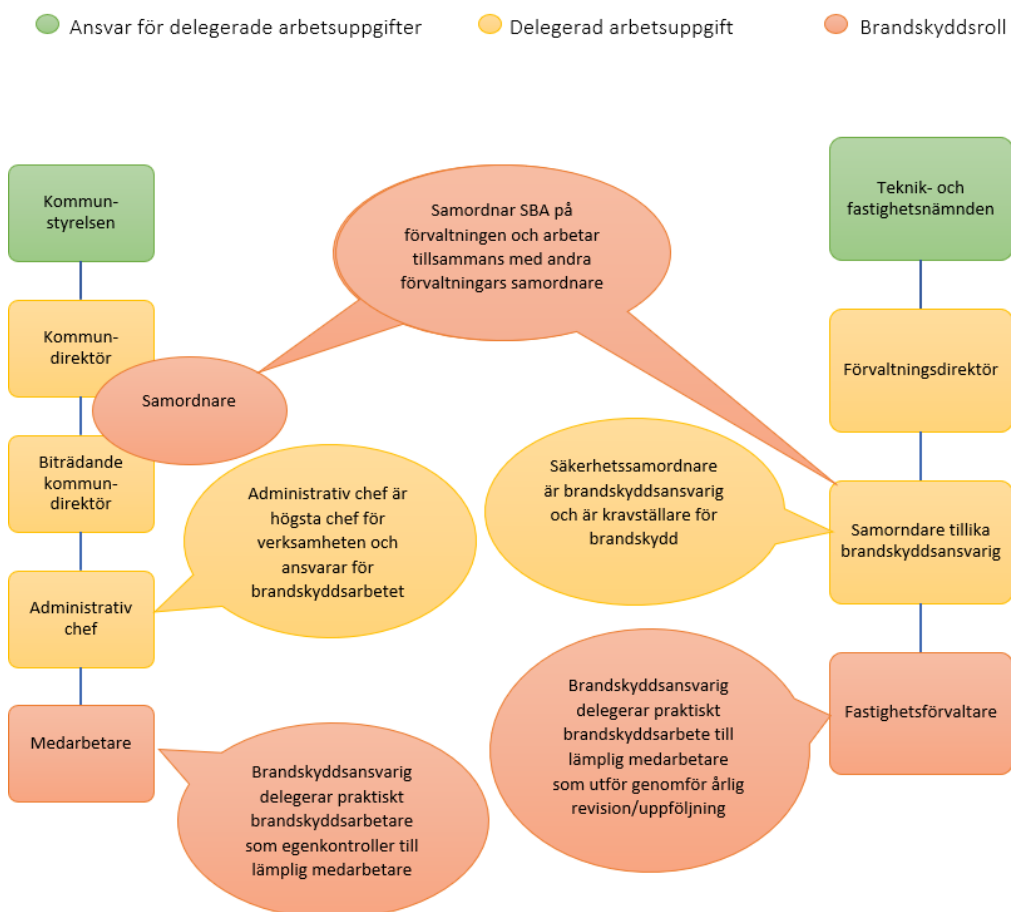
Verksamhet, till vänster i bilden nedan

Varje förvaltning ansvarar för sin fysiska yta genom att ha egna brandskyddskontrollanter. Dessa kontrollanter rapporterar i sin tur till en specifik utpekad chef som ansvarar för brandskyddsarbetet. Samtliga ytor i byggnaden måste ingå i någon förvaltnings ansvarsområde gällande brandskydd.

Fastighetsägare, till höger i bilden nedan

Nämnd delegerar brandskyddsansvaret till förvaltningsdirektören. Förvaltningsdirektören delegerar brandskyddsansvaret till en medarbetare som innehar ett ansvar för tekniskt brandskydd. Vidare finns fastighetsförvaltare som har ansvar för att utföra årlig revision/uppföljning per fastighet.

Brandskyddsorganisation

Bilaga 3: Utrymningsorganisation per objekt – kommunhus

Bilagan beskriver ett exempel på hur utrymningsorganisationen kan organiseras.

I de fall flera förvaltningar är verksamma i samma byggnad, likt kommunhuset, måste en särskild utrymningsorganisation inrättas. I dessa fall är det extra viktigt att ansvarsförhållandena är tydliga och kända för samtliga som vistas i lokalerna. Samtliga ytor i byggnaden måste ingå i någon förvaltnings ansvarsområde gällande utrymning. Utrymningsorganisationen kan med fördel byggas på verksamhetens brandskyddsorganisation enligt bilaga 2.

Varje förvaltning ansvarar för sin fysiska yta genom att ha en egen organisation för utrymning, exempelvis med utpekade samordnare för utrymning och utrymningsledare. Det krävs ofta flera utrymningsledare per våningsplan. Dessa rapporterar i sin tur till den chef som är ansvarig för brandskyddet.

Utrymningsorganisation

● Ansvar för delegerade arbetsuppgifter ● Delegerad arbetsuppgift ● Brandskyddsroll

